

третє «Ясир (листи, оповідання і народна творчість у німецькій неволі)» датоване 1966 р.

Таким чином, листи полтавських оstarбайтерів є цінним джерелом для дослідження повсякденної культури примусових робітників Третього Рейху. Їх аналіз дає змогу простежити сприйняття вивезеними умов транспортування до Німеччини, з'ясувати, на яких роботах використовували українських робітників; ставлення останніх до умов праці, харчування, організації дозвілля; виокремити їхні щоденні проблеми, враження, переживання тощо.

Список використаних джерел

1. Ostarbeiten mail in world war II: Doc. a. correspondence / [Comp. by]. G. G. Werbizky. – Tenafly (N.j.) : Hermitage, 1996. – 231[1] p.
2. Гальчак С. Д. «Східні робітники» з Поділля у Третьому Рейху: депортація, нацистська каторга, опір поневолювачам / С. Д. Гальчак. – Вінниця : «Книга-Вега» ВАТ «Віноблдрукарня», 2003. – 304 с.
3. Листи з фашистської каторги: Збірник листів радянських громадян, які були вигнані на каторжні роботи до фашистської неволі. – Київ : Укрполітвидав, 1947. – 158 с.
4. Полян П. М. Жертвы двух диктатур: Жизнь, труд, унижения и смерть советских военнопленных и оstarбайтеров на чужбине и на Родине / П. М. Полян. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2002. – 896 с.
5. Российский государственный военный архив, г. Москва. – Ф. Р-1358-к. – Оп. 1. – Д. 48.
6. ЦДАГО України. – Ф. Р-166. – Оп. 2. – Спр. 103.
7. ЦДАГО України. – Ф. Р-166. – Оп. 2. – Спр. 104.
8. ЦДАГО України. – Ф. Р-166. – Оп. 2. – Спр. 14.
9. ЦДАВО України. – Ф. Р-3676. – Оп. 4. – Спр. 161.
10. ЦДАВО України. – Ф. Р-3676. – Оп. 4. – Спр. 311.

Анастасія Єрух

магістрантка Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри культурології та методики викладання культурологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Винничук Р.В.)
(м. Полтава)

ДЖЕРЕЛА МІФОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ КОРЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Для корейської міфології характерна велика різноманітність сюжетів. Як і у усіх народів світу, значний пласт її складають міфи про тварин. Тут міфи про тигра і ведмедицю, що мріють перетворитися на людей, міфи про русалок, вигодовуючих своїх

дитинчат серед морської безодні, про змії, про драконів, про фантастичну тварину «кнрине» – символ щастя, про лисиць, що приймають вигляд то красивих дівчат, то древніх і страшних старих. Велика частина міфів про тварин сходять до глибокої старовини, до періоду матриархату і складає той розділ який називається «Хтонічною міфологією». Серед корейських міфів ми знаходимо оповідання про різні небесні явища і їх походження, про створення Землі, про походження землетрусів, морських приливів і відливів.

У ряді корейських міфів розповідається про появу перших людей на Землі. Багата корейська міфологія сюжетами, які можна назвати ономастичними. Серед них особливу групу складають міфи, що пояснюють походження тих або інших географічних назв, а також міфи, що оповідають про появу прізвищ, родових найменувань, особистих назв. Окрім споконвічно корейських сюжетів значне місце в корейській міфології займають міфи, пов'язані генетично з буддизмом, конфуціанством і даосизмом, але що отримали в Кореї своєрідне забарвлення. Проблема синкретизму в корейській міфології – одна з цікавих проблем історії розвитку культури корейського народу і вимагає спеціального дослідження. Нарешті, великий розділ корейської міфології складають міфи про культурних героїв.

Виникнувши на одному з останніх етапів розвитку міфології, в період переходу міфології від хтонічного етапу до героїчного, корейські міфи про культурних героїв увібрали в себе деталі і сюжети древніших міфів; в той же час, переживши відому трансформацію, міфи про культурних героїв продовжували існувати і в класовому суспільстві, граючи істотну роль в ідеологічній сфері. Міфи про культурних героїв випробували найбільш сильні впливи ідей конфуціанства, буддизму і даосизму. Усе це робить їх одним з найважливіших, але і, мабуть, найскладніших об'єктів дослідження в корейській міфології. А міфи про культурних героїв в корейській науковій літературі зазвичай об'єднуються в групи під загальними назвами конгук синхва – «міфи про засновників держави» або конгук сорхва – «легенди про засновників держави».

У корейській міфології розмежування міфу і легенди значною мірою ускладнюється тією обставиною, що в творах середовічних корейських авторів стародавня міфологія була перетворена на частину традиційної історії. Це явище аналогічне для китайської, японської і індонезійської міфології. Відоме змішення понять міфу і легенди, коли йдеться про культурних героїв, характерно для багатьох робіт, присвячених вивченню корейської міфології. Вивчення корейської міфології і визначення її місця в духовній спадщині народу завжди привертало увагу корейських учених.

Перша спроба освітити міфологічну спадщину корейців з наукових позицій була зроблена Пэк Намуном в книзі «Соціально-економічна історія Кореї». З робіт останнього часу особливо хочеться відмітити монографію Хон Гімуна «Вивчення корейських міфів», присвячену детальному і різнобічному аналізу корейських міфів про культурних героїв. Виявленню генезису одного з прадавніх міфів корейців, міфу про Тангуна, присвячені роботи Кім Джевона. Питання корейської міфології знайшли своє відображення також в роботах Лі Бьондо, Чон Пісопа, Им Донгвона, Хан Іеннока, Лі Гапкі, Лі Джонріна та ін. Самі ранні записи корейських міфів про культурних героїв

дійшли до нас в творах древніх китайських авторів (Сима Цянь, Ван Чуна, Чень Шоу, Фань Є та ін.).

Особливу цінність представляють міфи, що збереглися в епіграфічних пам'ятниках корейців. Так, наприклад, в настінній епітафії гробниці Модуру (V ст.) зберігся один з ранніх варіантів легенди про Чумона. В період Трьох держав (I ст. до н. е.-VII ст. і. э.) і об'єднаного Силла (VII – X вв.) були записані багато з найбільш популярних міфів. Проте нині можна судити про ці твори лише по окремих фрагментах, що збереглися в творах середньовічних корейських авторів в Енде цитат і посилань. Так, відомо, що існував запис міфу про Тангуна, легендарного засновника древнього Чосона, – «Тангун когн». Збереглася вказівка про те, що був твір «Тонмьон когі», присвячений Тонмьону, за однією версією, засновникові держави Пус, а по іншій, більше пізніше за часом, – засновникові держави Когурьо. Значне число міфів міститься в корейських середньовічних творах «Самгук Сагі» Ким Бусіка (XII ст.) і «Самгук Юса» – Ірьона (XIII ст.). Цінними джерелами по вивченню корейської міфології є твори Лі Гюбо (1163-1211) «Тонмьонпан пхьон», Лі Синхю (1224-1300) «Чеван унгі», а також багато інших середньовічних творів.

Аналіз міфів про культурних героїв показує, що для усіх них характерне незвичайне походження героя. У деяких міфах герої оголошуються синами Небесного правителя. Так, Хвануи, один з небожителів, що побажав для себе земного життя, був сином Небесного правителя Хваніна і його наложниці. Згідно з древнім міфом, записаним в «Корьо Са Когі», перші люди на Землі з'явилися на острові Чеджудо, услід за сильним землетрусом. «І понині на північному схилі гори Чінсан є печера, яка носить назву Мохин. З неї вийшли три перших людини. Одного звали Ян Илла, другого – Ко Илла, а третього – Пу Илла. Перший час ці троє займалися полюванням, одягалися і звірині шкури і їли м'ясо диких звірів. Одного разу вони побачили, що хвилями до берега прибило дерев'яний ящик. Три людини підійшли і відкрили його. Усередині виявилися три кам'яні ящики. З першого вийшла людина, одягнена в сукню бордового кольору, підперезану червоним поясом. З другого - три дівчини, одягнені в сині сукні. У третьому знайшли лоша, теля і зерна п'яти злаків. Людина з першого ящика сказала: «Я посланець Японської держави. У нашого вана народилися три дочки. Він почув про те, що на заході, посеред моря, є острів, на якому живуть три святих людини, і що вони хочуть заснувати державу. Тому наш ван прислав своїх дочок вам в дружини». З цими словами посланець піднявся до хмар і зник». Далі в міфі розповідається про те, що з того часу жителі острова почали займатися землеробством і тваринництвом. А нинішні жителі Чеджудо – їх нащадки. У міфах про культурних героїв широко поширений один з прадавніх мотивів міфології усіх народів – сюжет про «непорочне зачаття». Герої народжуються від хмари, яка опускається на матір, або від сонячного променя, який осяває її. Ось що, наприклад, говориться про народження Тонмена, легендарного засновника Пуе, в творі старокитайського філософа Ван Чуна «Луньхеі» («Критичне міркування»): «Служниця государя Долі, варварської держави на півночі, завагітніла. Государ хотів убити її, але вона сказала: «Хмара у вигляді курячого яйця спустилася з небес, і тому я зачала». Потім вона народила сина. Його викинули в хлів для свиней. Свині дихали на нього, щоб зігріти, і він не помер. Тоді кинули його в стайню. Коні теж зігрівали його своїм подихом, і він не помер. Государ подумав, що,

можливо, це син Неба, і віддав його матері» Про народження Чумона розповідається в «Оамгук Сагі». Його мати, Юхва, завагітніла від сонячного променя. Вона «народила одно яйце, близько 5 син (І син – міра об'єму в 1.8 кг.) вагою. Ван Кимва кинув це яйце собакам і свиням, вони не посміли його їсти; кинув на дорогу – корови і коні обходили його; кинув в поле – птахи прикривали його своїми крилами. Ван хотів розбити яйце, але не зміг, тому повернув його матері... Мати загорнула яйце і поклала в тепле місце. Хлопчик пробив шкаралупу яйця і вийшов з нього».

Широке поширення має сюжет про появу героя з яйця. Цикл цих міфів відомий в корейській літературі під загальною назвою «ансен сорхва» – «легенда про тих, що народилися з яйця». Сюди відносяться міфи і легенди про походження Пак Хеккосе і Тхархэ Чумона. Аналіз міфів про культурних героїв дозволяє простежити тотемістичний пласт у багатьох з них. Так, Тангун, «засновник» древнього Чосоиа, народився від жінки, яка була раніше ведмедем. Самий ранній запис міфу про Тангуна можна зустріти в творі буддійського ченця Ірьона «Самгук Юса» (XIII ст.).

Згідно з цим міфом, Хванун, син Небесного правителя Хваніна, спустившись на Землю, зустрів ведмедя і тигра. «В цей час були тигр і ведмідь, які жили разом в одній печері. Вони часто молилися божеству Уну, просячи перетворити їх на людей. Тоді божество дало їм по одному пучку чудодійного полину і по двадцять голівок часнику. Божество сказало: «З'їжте це і не дивіться на сонячне світло впродовж ста днів і тоді отримаєте людське обличчя». Ведмідь і тигр узяли (по пучку полину і по двадцять голівок часнику і з'їли їх. Уникали сонячного світла до тричі сьомого дня. Ведмідь перетворився на жінку, а тигр не зміг уникнути сонячного світла і не став людиною. жінці-ведмедиці не за кого було вийти заміж, тому вона молилася під сандаловим деревом, просячи послати їй дитину. Тоді Ун змінив свій вигляд і одружився на ній. Вона зачала і народила сина. Його назвали Ганун-Ваном».

У іншому варіанті міфу про Тангуна, приведену Лі Синхю, Тангун народився від жінки і духу сандалового дерева. Історико-етнографічні матеріали свідчать про те, що у багатьох древньокорейських народів і їх сусідів ведмідь і тигр були тотемними тваринами. Древні китайські джерела повідомляють про те, що ще в перших віках нашої ери один з древньокорейських народів, народ Е (кит. Вей), що жив в той період в центральній частині Корейського півострова, поклонявся тигрові як своєму божеству. У пізніший період тигр шанувався в Кореї як Хазяїн гір або як його перший помічник.

Зв'язок культурних Героїв з тотемними і шанованими тваринами простежується і в інших міфах. Один з правителів Пуью, Кимва, був знайдений під каменями на березі озера. От як про це розповідається в «Самгук Сагі»: «Ван Хебуру був старий, але не мав сина. Він молився духам гір і річок, просячи їх, щоб вони послали йому спадкоємця. Одного разу верхи на коні він досяг озера Конен і побачив величезні камені, які стояли один проти одного і з яких текли сльози. Ван здивувався і наказав людям перевернути камені. Під каменями лежала маленька дитина, яка по своєму виду нагадувала жабу золотистого кольору (іноді замість ієрогліфа «жаба» пишуть ієрогліф «равлик»). Ван радісно вигукнув: «Це Небо послало мені спадкоємця!» Дитина була узята Ваном на виховання. Нарекли його Кимва («золота жаба»). Коли він підріс, його проголосили старшим спадкоємцем». Відомості, що збереглися в «Самгук Сагі», свідчать про те, що жаба як тотемна тварина шанувалася в Пуьон в пізніший час.

У міру розвитку громадських стосунків в древньокорейському суспільстві на зміну міфам про культурних героїв, в яких героя із самого початку відрізняє від оточення його незвичайне походження, приходять міфи головні персонажі яких опиняються в спорідненості з нібито « історичними» діячами. Так. «засновник» Пекчьо, Онджо, оголошується сином Чумона, а Кіджа (кит. Ці Цзи), один з «правителів» древнього Чосона, – підданим чжоуського вана. Найяскравіше цей прадавній пласт проявляється в міфі про Хвануна, який є центральною частиною міфу про Тангуна. Вище ми вже наводили уривок з нього, в якому розповідалося про те, як Хванун перетворив ведмедя на жінку. Проте цим не обмежувалася діяльність Хвануна. Звернемося до записів «Самгук Юса»: «Древні записи свідчать: колись був Хванін. Його син, Хванун, народжений від наложниці, пристрасно бажав для себе земного життя і хотів бути серед людей. Батько дізнався про бажання сина. Поглянувши з небес на землі Самві і Тхэбэк, він зрозумів, що його син може принести людям багато користі. Він тут же вручив синові три знаки Небесної влади і відправив його на Землю. Хванун у супроводі трьох тисяч підданих спустився на вершину гори Тхебексан, під покров священного сандалового дерева. Це місце стали називати Сінсі. Хвануна з того часу стали називати Хванун – Небесний ван. Йому підкорялися божество Вітру, проводир Доців, повелитель Хмар. Хванун визначав зростання злаків і долі людей, хвороби і покарання, він керував добром і злом. У цьому світі він відав усіма метаморфозами. Міф про Хвануна мав широке поширення. Записані немало варіантів цього міфу. У деяких з них оповідає про те, що Хванун навчив людей принципам громадського життя.

«Він розділив три тисячі громад з району і час від часу, сівши на бика, об'їжджав їх і перевіряв, як живуть його люди. Впродовж ста двадцяти чотирьох років він управляв своїми людьми без королівського рангу, і його люди не мали уявлення про етнічну приналежність... У 2333 р. до н. е. люди проголосили його Тангуном. Усі райони були об'єднані, а столиця була встановлена на горі Тхэбэксан. Через двадцять два роки столиця була перенесена в Пхьонь'ян, а назва країни і народу була змінена на Чосон».

Таким чином, якщо у варіанті міфу про Хвануна, записаному Ірьоном, Хванун керує стихіями і долями людства, учить людей основам етики і права, то в пізнішому варіанті головною заслугою Хвануна проголошується створення держави. І тут Хванун зближується з героями інших корейських міфів. Не випадково, в пізнішому варіанті – Хванун і Гапгун зливаються в один образ.

У заслугу культурним героям корейських міфів на більш пізньому етапі ставиться створення міст. Вони виступають в ролі родоначальників етнічних груп, предків знатних родів, творців держави. Наприклад. Тангун проголошується засновником древнього Чосона, Тонмьон – засновником Пуьо, Чумой стверджує державу Когурьо, Пак Хеккосе – державу Силла, Онджо – державу Пекчьо, Кім Суро – державу Кая. Таким чином, герой корейських міфів нічим не відрізняється від культурних героїв, відомих міфологічній спадщині усіх народів світу. У міру розвитку соціально-економічних стосунків усе більш «конкретизується» круг політичних діянь культурних героїв. Якщо в «Самгук Юса» Тангуну приписується заслуга створення держави Чосон і заснування столиці – міста Пхеньяну, то в «Чеван Унгі» Тангуну окрім Чосона вже

підкорялися Силла, Корьо (Когурьо), Південне і Північне Окчо, Східне і Північне Пуьо, Е і Мек.

У літописі «Самгук Сагі» викладаються дев'ятнадцять років «правління» Чумона. Йому приписується створення держави Когурьо, введення китайських прізвищ у когурьосців, створення столиці, війни і підкорення сусідніх народів.

Отже, виникнувши на стадії переходу древньокорейських народів від родового ладу до класового, міфи і легенди про культурних героїв в період існування держав нерідко відігравали активну роль.

Список використаних джерел

1. Брандт М. История человечества: Япония, Китай, Корея / М. Брандт. – Санкт-Петербург: Полигон, 2004. – 239 с.
2. Воробьёв М. В. Древняя Корея (историко-археологический очерк) / М. В. Воробьёв. – М.: Издательство восточной литературы, 1961. – 194 с.
3. Джарылгасинова Р. Ш. Корейские мифы о культурных героях // Религия и мифология народов Восточной и Южной Азии. – М. : ГРВЛ, 1970. – С. 62–72.
4. История Кореи (с древнейших времен до наших дней)Т. 1-2 / Б. Г. Гафуров и др.(ред. кол.). – М. : НАУКА, 1974. – 470 с.
5. Ким Г.Н. История религий Кореи : учеб. пособие. – Алматы : КазГУ, 2001. – 230 с.
6. Корея / Древняя история / Всемирная история. – Минск, 1996. – Т. 5. – С. 491–495.
7. Курбанов С. О. История Кореи: с древности до начала XXI ст. / С. О. Курбанов. – СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2009. – 680 с.
8. Широкова М. Д. Категории и типы корейских шаманов / М. Д. Широкова // Вестник Центра корейского языка и культуры. Вип. 2. – СПб, 1997.

Руслан Жалій

*старший викладач кафедри фізичного виховання,
спорту та здоров'я людини Полтавського національного
технічного університету імені Юрія Кондратюка
(м. Полтава)*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ АКАДЕМІЧНОЇ СВОБОДИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Освітнє законодавство передбачає реалізацію порівняно нового принципу академічної свободи учасників освітньої діяльності. У процесі реалізації принципів автономії закладу вищої освіти є важливим забезпечення академічної свободи викладачів та студентів. Тому в статті ми простежимо особливості реалізації принципу академічної свободи в процесі вивчення навчальної дисципліни «Фізичне виховання».

Ця тема не нова для вітчизняних науковців. Її правові засади визначаються Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту» [1-2]. Публікації В. Кашуби